

„MIVEL FIZESSEK AZ ÚRNAK MINDEN HOZZÁM VALÓ JÓTÉTEMÉNYÉÉRT?”

Lk 12,15, Zsolt 116,12.17-18

Ünneplő gyülekezet, keresztyén Testvéreim!

Keresztyén tartalommal és eszmeiséggel telített ünnepeink - egy kivétellel - Jézus életéhez és halálához kapcsolódnak. A kivételt az Őszi hálaadás ünnepe képezi. Mindezek ellenére azonban a keresztyén ünnepünk értékéből semmit nem veszít, sőt úgy érzem, hogy hordoz valami olyan tartalmat, ami a földműves ember lelki világához leginkább közelálló. Az Istenre való ráutaltság, a Benne való bizalom nélkülözhetetlensége nyer kifejezést az ünnep által. A hit lényegét leginkább megszólaltató épp azáltal, hogy tekintetünket az áldásról az áldások adójára emeli, mert az anyagiakba vetett bizalmunk földhöz köti lelkünk. Őszi hálaadás ünnepén meg kell látnunk az áldások mögött az áldások adóját. A zsoltáros szavai kell visszhangot verjenek lelkünkben: „Ezt mondom az Úrnak: Én Uram vagy Te, feletted való jóm nincsen” (Zsolt 16,2. „Azért Te benned bíznak, akik ismerik a Te nevedet, mert nem hagytad el Uram, akik keresnek Téged” (Zsolt 9,11). „Uram szereteted az égig ér, hűséged a fellegekig” (Zsolt 36,6)

Őszi hálaadás ünnepén megbizonyosodunk arról, hogy „minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való...” (Jak 1,17/a). Ezen érzések igézetében szól a zsoltáros: „Mivel fizessek az Úrnak minden hozzám való jótéteményéért?”

Nem fér kétség ahhoz, hogy a hálátelt szív vallomása ez, egy olyan emberé, aki megtapasztalta Isten ajándékozó szeretetét, gondoskodó jóságát és megtartását. E vallomás arra enged következtetni, hogy a zsoltáros mélyen valóságos ember. Feltételezésünk szerint e vallomás az ószövetségi nép legnagyobb királyának lelkéből fakadt fel. Végigtekintve élete addigi eseményein, a megtett úton, a „maga mögött hagyott pázmán” azokban az Úr számtalan jóságát és áldását ismeri fel. Ez a felismerés indítja őt az Úr, minden áldások adója iránti tiszteletre és hálaadásra.

Ma bennünk is visszhangra kell találjon a zsoltáros vallomása. A mi lelkünket is át kell, hogy hassa hasonló érzés, mert megátalkodottan hálátlan az az ember, aki végigtekint élete addigi eseményein, és azokban nem hajlandó meglátni az Úr számtalan jóságát. Megátalkodottan gonosz az az ember, aki hálaadás helyett így szól elbizakodottságában: „az én erőm és hatalmas kezem szerezte nekem ezt a gazdagságot” és nem gondol arra, hogy „az Úr ad erőt a gazdagság megszerzésére” (5Móz 8,17-18).

Dávid, királyi helyzeténél fogva, a legnagyobb volt a zsidók között. Elképzelhetően mindene megvolt, anyagi jólétben élt, mégsem esett az önelégtelenség csapdájába, nem rugaszkodott el Istentől, mert felismerte hogy életét és jólétét az Úrnak, az ő Istenének köszönheti. Fölfedezte élete alakulásában az Úrnak kezét. Ezért töpreng azon, hogyan nyilváníthatná ki a legméltóképpen háláját és tiszteletét az Úr iránt!

Helyesen ismeri fel, hogy az Isten iránti hála kifejezésének legméltóbb formája az, ha továbbra is Belé veti bizalmát és az „Úr nevét hívja segítségül”, és a „neki tett fogadásait teljesíti egész népe jelenlétében” Helyesen ismeri fel, hogy a teremtmény és Teremtő soha nem cserélhetnek helyet!

Mennyivel másként gondolkodik a jézusi példázatban szereplő gazdag ember. Milyen más a hangvétele, életfelfogása, életszemlélete és értékelése. Mily hamar felfuvalkodottá, elbizakodottá és hálátlanná válik pillanatnyi jólétében. Ő nem azon töpreng, hogy mivel fizessen az Úrnak a bőséges termésért, hanem azon kesereg, hová tegye, takarja e bőséges áldást.

Bizonyára sokatok által ismert e jézusi példázat, amely a „bolond gazdag” címet viseli. A pazar, csupán önmagának élő, hálátlan ember típusát ennél kifejezőbben és szemléletesebben aligha lehetne megrajzolni. Lássuk hát a példázatot:

„Egy gazdag embernek bő termést hozott a földje. Ekkor így szólt: Mit cselekedjem? Nincs hová takarnom az én termésemet. És mondá: Ezt cselekszem: az én csüremeimet lerontom és nagyobbakat építek, és azokba takarom be minden gabonámat és javamat. És ezt mondom az én lelkemnek: Én lelkem, sok javad van, sok évre félretéve, tedd magad kényelembe, egyél, igyál, gyönyörködjél! Monda pedig néki az Isten: Bolond, ez éjjel elkéri tőled a lelkedet, kié lesz mindaz, amit készítettél és felhalmoztál. Így jár az, aki magának gyűjt és nem Isten szerint gazdag” (Lk 12,16-21).

A jézusi példázatban szereplő kapzsi és önző ember gondolataiban mégcsak meg sem fordul, hogy hálát adjon az áldások adójának. Még a legkisebb jele sem mutatkozik a keresztny alázatnak, hanem helyette igencsak visszatetűző módon szemünkbe ötlük az önteltség és tékozló élet. Teljes mértékben hiányzik ebből az emberből a magasabb életigény. Csak a testi élvezet létezik számára. A magasabb rendű élet érintetlenül hagyja, mert megrekedt a befogadó, felhalmozó, birtokló és örök fogyasztó szintjén. Nem ismeri az alkotó életet. Az anyagiakban való tobzódás kielégíti minden igényét. Mennyire meg nem élt ez az élet! Mennyire kihasználatlanul hagyta az életkínálta lehetőségeket. Mennyi jót tehetett volna az adott javakkal. Azonban szívét megkeményítette a felfuvalkodottság, a kényelemszeretet.

Erich Fromm írja a Szeretet művészete című könyvében, hogy „az alkotó személyiség számára adni egészen más jelent. Ez a hatóerő legnagyobb mérvű kifejeződése. Amikor adok, ebben a tettben átélem erőmet, értékemet, hatalmam. A felfokozott vitalitásnak és hatóerőnek ez az élménye örömmel tölt el. Túláradónak, bőkezűnek, elevennek, és ezért örömtelének élem meg önmagamam.”

Bizonyára Jézus az ilyen „bolond gazdag” emberek láttán fogalmazott így: „Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak Isten országába bejutni” (Mk 10,25). Igen, mert az elbizakodottság megkeményíti a szívet, mások nyomora és szenvedése iránt részvétlenné, segítségnyújtásra képtelenné tesz.

Azonban nem értettük meg a jézusi példázatot, ha azt hisszük, hogy a bolond gazdagot nem érdekli a lelke. Igenis érdekli, csak hogy oktalansága, balgasága mellett még ráadásul tudatlan és ostoba, mert nem tudja, hogy a lel-

ket nem lehet anyagiakkal megelégtíteni. Nem tudja, hogy „Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság és békeség” (Róm 14,17).

Eszembe jut a görög mitológiából Midász király története, amely arra figyelmeztet bennünket, hogy ne kössön minden gondolatunk a zsebünkhöz, mert ostobává és nevetségessé válhatunk.

A mohóságról híres Midász király egyik istennek, Dionüszosznak jó szolgálatot téve abban a nagylelkű ajánlatban részesült, kívánjon bármit, teljesíti. Add meg nekem - mondta meggondolatlanul Midász király -, hogy amit csak megérintek, váljék színarannyá! Az isten sajnálta, hogy Midász ily ostoba dolgot kíván tőle, de adott szava kötelezte. Midász ujjongott az örömtől, alig fért a szívében a mohó reménykedés, hogy mindent arannyá tud változtatni. Ő lesz a leggazdagabb a világon. Hamarosan ki is próbálta, hogyan teljesítette isten, amit ígért. Leszakított egy faágot, hát maga is alig hitt a szemének, a faág arannyá változott a kezében. Fölemelt egy követ a földről, a kődarab menten sárgás fénnel kezdett ragyogni; búzakaralászt tépdeszt és arannyal telt meg a marka; gyümölcsöt szedett, s mintha a Heszperidák ajándékozták volna meg aranyalmáikkal. Kezét a patakba mosta meg, és aranyeső folyt szét a tenyerén. Alig fért szívében a mohó reménykedés, amint látta, hogy mindent arannyá tud változtatni. Jókedvűen ült asztalhoz, hogy végre étellel és itallal ünnepelje meg a csodálatos eseményt. Hozták is a szolgák a sok jó falatot, de midőn a kenyér után nyúlt és kezébe vette azt, rögtön megkeményedett, mert arannyá változott; a borral töltött serleg tartalmával is hasonlóképpen járt. Meghökken a király, s látta már, hogy tenger gazdagsága közepette szegényebb lett a koldusnál. Kiszáradt torokkal átkozta a gazdagságot, és kétségbeesetten fohász-kodott Dionüszoszhoz, szabadítsa meg ettől a csillogó nyomorúságtól.

Jézus is arra figyelmeztet, hogy „Vigyázzatok és őrizkedjétek: minden kapzsiságtól, mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyona tartja meg”.

Őszi hálaadás ünnepén irányítsuk figyelmünket az áldások adójára, és kérjük Őt arra is, hogy a testi javak mellé adjon nekünk lelki gazdagságot is, hogy ne csak „csűrünk és kamránk” legyen telve, hanem lelkünk is, lelki kin-csekkel; hogy lehessünk „Isten szerint is gazdagok”.

Nagyon sok mindentől meg lehetünk „fosztva” életünk során, egytől azonban nem: mindig tehetünk jót másokkal. Ne sirassuk a nélkülözhetőt, hanem adjunk hálát a megmaradt javakért és az életünkért, és soha ne adjunk helyet lelkünkben a telhetetlenségnek és a mohó kapzsiságnak. Ámen.

MEZEI CSABA

AZ IGAZI HÁLAADÁS

Zsolt 50,23

Semmi sem lesz magától ezen a világon. Mindenért küzdeni, harcolni kell. Értékes, maradandó eredményt csak akkor és csak úgy tudunk elérni, ha áldozatot hozunk.

Az áldozathozás motívuma megtalálható valamennyi nép mitológiájában, mondavilágában. Elég, ha csak a Kőműves Kelemen balladára gondolkunk, s már látni véljük lelki szemeink előtt az áldozat árán felemelt „magas Déva várát”. De érezzük és szinte magunkévá tesszük Kelemen mester lelki vívódását az alkotás mámorában kifejezésre jutó szakmai siker és a szerető életárs feláldozásával bekövetkező erkölcsi kudarc között. Akaratlanul is feltesszük a kérdést: érdemes volt?

Napjainkban is használjuk e fogalmat, és sok formában áldozunk életünkben életünkért, családuknak családunkért; időt, erőt, energiát, pénzt, anyagi javakat fektetünk be, hogy célunkat, vágyainkat, nemes szándékainkat valóra váltsuk, életünk értelmét és értékét növeljük. Mindnyájan áldozunk valamiért. Egyesek életüket veszélyeztetik egy nemes eszméért, s ha ebben a harcban esznek, így méltatja a hálás utókor: „életét áldozta az igazság, a jóság, a szabadság, a nemzet, a nép oltárán!” És mindig elérkezik az értékelés órája, amikor feltesszük a kérdést: megérte? A válasz: „Aki hálával áldozik, az dicsőít engem...”

De mit is jelent lényegében az áldozat? Honnan hagyományozódott át ez a kifejezés? Nem célom teljes mértékben kimeríteni a fogalmat, csupán az emberiség történelmében feljövő jelenséget próbálok megvilágítani.

Az ókori ember világszemléletében kell keresni az áldozat gyakorlását. Az ember természeténél fogva vallásos lény. Vallásának megélését úgy tudta kifejezésre juttatni, hogy feláldozta azt, ami számára igen jelentős, sőt létfontosságú elem volt, hogy ezáltal az istenség kegyeit elnyerhesse. Számára a világ az „adok, hogy kaphassak” elvre épült. Valamit mindig adni kell valamiért.

A vallástörténelem folyamán az ember rájött arra, hogy bármilyen drága az áldozat, az csak úgyis múlandó érték, azonban amit kap, már sokkal több: maga az életfeltétel. Így, ha az ókori ember valamit kapni szeretett volna, kérő áldozatot mutatott be; ha valamilyen bűn, vétek nyomta lelkiismeretét, vagy természeti csapások érték, engesztelő áldozatot mutatott be. Amikor jó termés, bő vadászsákmány boldogította, hálaadó áldozatot mutatott be. A zsoltárfíró is ilyen áldozatra céloz, és megjegyzi, hogy a „hálával adott áldozat dicsőíti őt”.

Vajon miért fontosabb a zsoltárfíró számára a hálaáldozat? Miért mondja, hogy ez dicsőíti Istent?

Először azért, mert az ember felismeri, érzi, tapasztalja isten létezését, hatását, munkáját, örökös gondviselését. Ha valamit megvalósítottunk, azt szoktuk mondani: „hála Istennek”. A hálaáldozat Isten jótettére, cselekedetére